

Complianceregeling mededinging VSN

Inhoud

- I. Inleiding
- II. Complianceregeling
- III. Mededingingsregels

I. Inleiding

In het kader van haar verantwoordelijkheid als branchevereniging van smeerolieondernemingen in Nederland vraagt de VSN uitdrukkelijke aandacht voor strikte naleving van het mededingingsrecht.

De consequenties van inbreuken op de Nederlandse en Europese mededingingsregels zijn groot. De Nederlandse en Europese Mededingingsautoriteit kunnen hoge boetes opleggen en benadeelde partijen kunnen civiele schadevergoeding vorderen. Bovendien kan overtreding van de mededingingsregels leiden tot negatieve publiciteit die afbreuk doet aan de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van de sector. De VSN huldigt het principe te allen tijde de mededingingsregels na te leven.

Sinds 1 oktober 2007 zijn enkele belangrijke wijzigingen in de Mededingingswet in werking getreden ten aanzien van de beboeting van brancheverenigingen. De NMa heeft de mogelijkheid gekregen een opgelegde boete aan een branchevereniging in te vorderen bij elke onderneming waarvan een vertegenwoordiger deel uitmaakte van het besluitvormende orgaan op het moment dat dit orgaan de beslissing nam tot het maken van de overtreding. Indien deze ondernemingen de boete niet kunnen betalen, is de NMa bevoegd om de boete in te vorderen bij elk van de ondernemingen die ten tijde van de overtreding bij de branchevereniging waren aangesloten. Kortom, de ondernemingen (de leden van de branchevereniging) moeten nu niet alleen zorg dragen voor hun eigen compliance, maar dienen daarnaast ook in de gaten te houden of de branchevereniging waarbij zij zijn aangesloten zich conform de mededingingsregels gedraagt.

Deze complianceregeling is gericht tot gedragingen van de VSN en haar leden, maar derogeert niet aan complianceregelingen van individuele leden.

De complianceregeling van de VSN is een praktisch instrument om te helpen voorkomen dat het nationale en Europese mededingingsrecht wordt overtreden. De regeling omvat ten slotte een paragraaf waarin de reikwijdte en toepassing van het mededingingsrecht basaal wordt toegelicht.

II. **Complianceregeling**

Artikel 1 Doel en werkingssfeer

Deze regeling vormt de weerslag van een actief streven van de VSN naar een sector – waarin haar leden actief zijn en die korthedshalve wordt aangeduid als de sector voor smeerolieondernemingen – die zichtbaar en controleerbaar vrij is van ongeoorloofde mededingingsbeperkingen. Doel van deze regeling is te bevorderen dat het (Nederlandse en Europese) Mededingingsrecht strikt wordt nageleefd door de VSN en haar leden.

Artikel 2 Definities

In deze regeling wordt verstaan onder:

VSN:	de Vereniging Smeerolieondernemingen Nederland;
Bestuur:	het Algemeen Bestuur van de VSN;
Compliance Officer:	Secretaris van het Dagelijks Bestuur van de VSN;
Bestuursleden:	de leden van het Algemeen Bestuur van de VSN;
Leden:	de leden van de VSN.

Artikel 3 Verantwoordelijkheid

3.1 *Bestuur*

Het Bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor de naleving van deze regeling.

3.2 *Compliance Officer*

De Compliance Officer waarborgt de effectiviteit van, en controle op, deze regeling. De Compliance Officer vervult, onafhankelijk, een pro-actieve rol in het voorkomen, onderzoeken, en beëindigen van mogelijke gedragingen in strijd met het mededingingsrecht. De

Compliance Officer is in het kader van zijn taak verantwoording verschuldigd aan het Bestuur en rapporteert jaarlijks zowel aan het Bestuur als de Algemene Ledenvergadering over zijn activiteiten.

Artikel 4 Doelgroep

Deze regeling richt zich tot de Bestuursleden en de Leden.

Artikel 5 Informatie

De Bestuursleden en de Leden zullen periodiek door de VSN inhoudelijk worden geïnformeerd over de inhoud van het mededingingsrecht en de invloed daarvan op hun activiteiten. Deze informatieoverdracht geschiedt door toezending van een tweejaarlijkse digitale nieuwsbrief, en eventueel aanvullend documentatiemateriaal en/of voorlichtingsbijeenkomsten.

Artikel 6 Inhoud

6.1 Bestuursleden en Leden

Een ieder die tot de doelgroep behoort, is verplicht:

- a. voor zover artikel 6.2 en artikel 6.3 bepalen, zich te onthouden van gedragingen die een inbreuk vormen op het mededingingsrecht;
- b. voor zover artikel 6.2 en artikel 6.3 bepalen, zich te onthouden van uitlatingen in woord en/of geschrift waardoor de indruk kan worden gewekt dat de VSN betrokken is bij gedragingen als onder a bedoeld;
- c. een door hen opgestelde agenda voor een vergadering – voorafgaand aan die vergadering – aan de Compliance Officer te verstrekken.

- d. notulen van een vergadering – voorafgaand aan verspreiding – ter verificatie aan de Compliance Officer voor te leggen.

6.2 *Bestuursleden*

Voor de Bestuursleden gelden de onder artikel 6.1 onder a en b genoemde verplichtingen wanneer zij bijeen zijn in een vergadering van het Algemeen Bestuur en tijdens eventuele informele bijeenkomsten of ontmoetingen in dit verband.

6.3 *Leden*

Voor de Leden gelden de onder artikel 6.1 onder a en b genoemde verplichtingen wanneer zij bijeen zijn in een Algemene Ledenvergadering en tijdens eventuele informele bijeenkomsten of ontmoetingen in dit verband.

Artikel 7 Consultatie van de Compliance Officer

7.1 *Consultatie*

Een ieder die tot de doelgroep behoort, kan de Compliance Officer mondeling consulteren indien:

- a. ten aanzien van een voorgenomen gedraging, als bedoeld in artikel 6.1 onder a, twijfel bestaat of deze een inbreuk vormt op het mededingingsrecht;
- b. ten aanzien van een voorgenomen uitlating in woord en/of geschrift, als bedoeld in artikel 6.1 onder b, twijfel bestaat of deze een inbreuk vormt op het mededingingsrecht.

7.2 *Verstrekken van informatie*

Bij consultatie van de Compliance Officer wordt aan hem alle relevante informatie verstrekt met betrekking tot de voorgenomen gedraging of uitlating, en eventueel inzage gegeven van relevante schriftelijke documenten.

7.3 *Advies Compliance Officer*

De Compliance Officer brengt advies uit waarover hij wordt geconsulteerd aan degene die daarom heeft verzocht. De Compliance Officer brengt zijn adviezen uit op een zodanige termijn als, gelet op de ingewikkeldheid van de zaak en het gewicht van de daarbij betrokken belangen, in redelijkheid van hem mag worden verwacht.

Artikel 8 Melding aan de Compliance Officer

8.1 *Melding*

Een ieder die tot de doelgroep behoort, kan de Compliance Officer een mondelinge melding doen, indien:

- a. ten aanzien van een gedraging, als bedoeld in artikel 6.1 onder a, achteraf wordt geconcludeerd dat deze een inbreuk vormt op het mededingingsrecht dan wel dat hierover twijfel bestaat;
- b. ten aanzien van een uitlating in woord en/of geschrift, als bedoeld in artikel 6.1 onder b, achteraf wordt geconcludeerd dat deze een inbreuk vormt op het mededingingsrecht dan wel dat hierover twijfel bestaat;

8.2 *Verstrekken van informatie*

Bij melding aan de Compliance Officer wordt aan hem alle relevante informatie verstrekt met betrekking tot de gedraging of

uitlating, en eventueel inzage gegeven in relevante schriftelijke documenten.

8.3 *Instructies door de Compliance Officer*

De Compliance Officer kan naar aanleiding van een ontvangen melding die instructies geven die hij met het oog op het doel van deze regeling in het belang van de VSN noodzakelijk acht. Een ieder die tot de doelgroep behoort, is gehouden deze instructies op te volgen.

Artikel 9   Geheimhouding Compliance Officer

De Compliance Officer is gehouden aan strikte geheimhouding c.q. anonimisering van gegevens die hij in de uitoefening van zijn functie heeft gekregen.

Artikel 10   Juridisch advies

De Compliance Officer kan bij het uitbrengen van advies en het geven van instructies, indien hem dit in verband met de ingewikkeldheid van een zaak en het gewicht van de daarbij betrokken belangen, wenselijk voorkomt, extern juridisch advies inroepen. Ten behoeve van het inroepen van extern advies beschikt de Compliance Officer over een budget dat jaarlijks door het bestuur van de VSN wordt vastgesteld.

Artikel 11   Handhaving

11.1 *Informatie uitwisseling*

De Compliance Officer is bevoegd door hem in de uitoefening van zijn functie verkregen informatie ter kennis te brengen van het Bestuur. Daarbij wordt zoveel als redelijkerwijs mogelijk de anonimiteit gewaarborgd van degenen die daarom hebben verzocht.

11.2 *Melding overtreding*

Indien de Compliance Officer een overtreding van deze regeling constateert of vermoedt, meldt hij deze terstond aan het Bestuur.

11.3 *Consequenties overtreding*

In geval van overtreding van artikel 6.1 onder a en b van deze regeling draagt de VSN zorg voor beëindiging van het gedrag. Het Bestuur kan daartoe alle noodzakelijke maatregelen treffen.

Overtreding van een bepaling van deze regeling door een ieder die tot de doelgroep behoort, in het bijzonder deelname aan een door het mededingingsrecht verboden gedraging, kan consequenties hebben voor het lidmaatschap van de VSN, beëindiging van het lidmaatschap uitdrukkelijk daaronder begrepen. Hetzelfde geldt in het geval een ieder die tot de doelgroep behoort, heeft nagelaten een einde te maken aan een overtreding waarvan hij op de hoogte is of waarvan hij redelijkerwijs op de hoogte had kunnen zijn.

Artikel 12 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van .....

III. Mededingingsregels

I Algemeen

Het Nederlandse mededingingsrecht is neergelegd in de Mededingingswet ('Mw'), die sedert 1998 van kracht is. Het Nederlandse mededingingsrecht is gebaseerd op het Europese mededingingsrecht, maar geen exacte kopie daarvan.

De voor deze complianceregelgeving belangrijkste bepaling is het zogenoemde kartelverbod (artikel 6, lid 1 Mw, met als equivalent artikel 81, lid 1 EG-Verdrag).

De artikelen 6 Mw en 81 EG-Verdrag *verbieden overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemersverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen van ondernemingen die ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging op de (Nederlandse of Europese) markt of een deel daarvan wordt verhinderd, beperkt of vervalst.*

De praktische betekenis van dit verbod is als volgt onder woorden gebracht door het Europese Hof van Justitie:

“Elke onderneming moet zelfstandig zijn beleid bepalen; hij mag wel zijn beleid aanpassen aan dat van zijn concurrenten, maar ieder contact strekkende tot beïnvloeding van het marktgedrag van een concurrent of tot beduiding aan zo'n concurrent van het aangenomen of voorgenomen gedrag is verboden.”

Onder het kartelverbod vallen niet alleen evidente inbreuken als prijs- of marktverdelingsafspraken tussen concurrenten. Eveneens verboden zijn allerlei bilaterale of multilaterale samenwerkingsvormen zonder

mededingingsbeperkend doel, maar met een merkbaar mededingingsbeperkend effect. Paragraaf 2 geeft concrete voorbeelden van verboden en toegestane gedragingen.

Het verbod betreft niet alleen overeenkomsten tussen bedrijven en besluiten of aanbevelingen van een branchevereniging die het gedrag van haar leden wil beïnvloeden, maar ook 'onderling afgestemd feitelijk gedrag'. Dat laatste is moeilijk eenduidig te kwalificeren. Onderling afgestemd feitelijk gedrag is een vorm van coördinatie tussen ondernemingen die – zonder dat het tot een eigenlijke overeenkomst komt – de risico's van de onderlinge concurrentie bewust vervangt door een feitelijke samenwerking. Dit komt neer op parallelgedrag, maar niet alle vormen daarvan zijn verboden. Zo mag een onderneming haar beleid intelligent aanpassen aan het vastgestelde of te verwachten marktgedrag van haar concurrenten.

Het kartelverbod is slechts onder bijzondere omstandigheden niet van toepassing. Zo geldt het verbod, op grond van artikel 6, lid 3 Mw respectievelijk artikel 81, lid 3 EG-Verdrag, niet indien aan vier cumulatieve voorwaarden is voldaan, inhoudende dat eventuele mededingingsbeperkingen worden gecompenseerd door voordelen voor de afnemers. Samenwerking valt dan ook buiten het kartelverbod indien deze (1) bijdraagt tot een verbetering van productie of distributie dan wel een technische of economische vooruitgang oplevert, terwijl (2) de voordelen die uit de samenwerking voortvloeien voor een redelijk deel ten goede komen aan de gebruikers (3) zonder dat de concurrentie verder wordt beperkt dan strikt noodzakelijk is én er (4) voldoende concurrentie in de markt overblijft.

Het verbod is bovendien niet van toepassing indien de overeenkomst in kwestie onder de werkingssfeer van een Europese groepsvrijstelling valt.

Het voornaamste materiële verschil tussen het Europese en het Nederlandse mededingingsrecht ligt in het toepassingsgebied: waar de Mededingingswet uitsluitend ziet op inbreuken die het Nederlands grondgebied raken, ziet het Europese mededingingsrecht op inbreuken die een effect op de tussenstaatse handel (kunnen) hebben. Tot het handhaven van het Europese mededingingsrecht in Nederland zijn zowel de NMa als de Europese Commissie bevoegd. De nationale rechter is eveneens bevoegd het Europese én Nederlandse mededingingsrecht toe te passen. Deze kan bijvoorbeeld een verbod uitspreken of schadevergoeding toekennen, maar kan géén boete opleggen.

2 Wat mag wel en wat mag niet?

De praktische implicaties van het kartelverbod zijn niet altijd even inzichtelijk. Verboden en toegestaan gedrag kunnen dicht bij elkaar liggen. Deze paragraaf geeft voorbeelden van gedragingen die wel of niet zijn toegestaan.

2.1 Niet toegestaan

Afspraken, afstemming of overleg over kostenposten of commerciële premies, evenals over andere vormen van commercieel gevoelig gedrag, zoals:

- in onderling overleg benchmarken van concrete rendementseisen, investeringen of kosten;
- overleg over de hoogte van adviesprijzen, prijsverhogingen en kortingen;

- overleg over specifieke klanten of het al dan niet ontplooiën van activiteiten in een bepaald gebied.
- afspraken die erop gericht zijn om nieuwe ondernemingen van de markt te weren.

2.2 Wel toegestaan

Alle gedragingen die de mededinging niet (merkbaar) beperken, zijn toegestaan. De VSN mag als brancheorganisatie de belangen van haar leden behartigen, voorlichting geven en fungeren als aanspreekpunt. Andere voorbeelden zijn:

- overleg over toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen of wet- en regelgeving, daarover gezamenlijke standpunten innemen en deze proberen te realiseren in de interactie met politiek en andere partijen;
- opstellen van regelingen waarmee de kwaliteit van de aangeboden producten of diensten beter zichtbaar en herkenbaar kan worden gemaakt, of ook kan worden vergroot. Deze regelingen moeten wel aan specifieke voorwaarden voldoen;
- gemeenschappelijke reclame.

3 Sancties

Voor overtredingen van het mededingingsrecht kunnen zware boetes worden opgelegd. De maximale boete is in beginsel 10% van de totale wereldwijde (groeps)omzet van de leden. Hetzelfde maximum geldt voor boetes die door de Europese Commissie worden opgelegd.

In de praktijk volgt de NMa haar 'Boetecode', inhoudende richtsnoeren voor de toemeting van boetes. Boetes worden gebaseerd op 10% van de *betrokken omzet*, te weten de opbrengsten "tijdens de totale duur van de overtreding

(...) van de verkoop van goederen en/of levering van diensten waarop de overtreding betrekking heeft”. Daarbij houdt de NMa rekening met de ernst van de overtreding door dit bedrag te vermenigvuldigen met een factor van maximaal 3. Vervolgens vinden correcties plaats in verband met boeteverhogende of boeteverminderende factoren. Boeteverhogende omstandigheden zijn bijvoorbeeld recidive of een leidinggevende rol bij de overtreding. Boeteverlagende omstandigheden zijn bijvoorbeeld het verdergaand meewerken aan het NMa-onderzoek dan wettelijk verplicht, het eigener beweging beëindigen van de inbreuk en het schadeloos stellen van gedupeerden.

De Europese Commissie volgt in de praktijk haar ‘Richtsnoeren voor de berekening van geldboeten’. De boetepraktijk van de Commissie volgt een andere methodiek dan die van de NMa en gaat uit van vaste basisbedragen per zwaartecategorie, waarna nog boeteverhogende en boeteverminderende factoren een rol kunnen spelen.

Sinds 1 oktober 2007 kan de NMa ook boetes opleggen voor het opdracht geven tot of het feitelijk leidinggeven aan overtredingen van de Mededingingswet. Voor deze beboeting van natuurlijke personen geldt een afzonderlijke systematiek; de NMa bepaalt de hoogte van de boete op basis van het inkomen en vermogen van de overtreder. Een dergelijke boete bedraagt maximaal € 450.000,-.

Naast sancties op inbreuken op het mededingingsrecht kennen het Nederlandse en het Europese mededingingsrecht zware sancties op overtreding van de wettelijke plicht om mee te werken aan een onderzoek van de NMa of de Commissie. Dat betreft dan bijvoorbeeld het weigeren

mee te werken aan een onderzoek ter plaatse, het weigeren informatie te verstrekken waar daartoe de verplichting bestaat of het opzettelijk geven van onjuiste of onvolledige inlichtingen. De boete die de NMa kan opleggen wegens het niet voldoen aan de medewerkingsplicht is op 1 augustus 2004 verhoogd tot € 450.000,- of, indien dat hoger is, 1% van de omzet van de onderneming. Dit laatste sluit aan bij de recente verhoging van de boete die de Commissie sinds 1 mei 2004 ter zake aan ondernemingen kan opleggen.

In een civiele procedure kunnen gelaedeerden schadevergoeding vorderen. In het verleden is dit slechts sporadisch voorgevallen, maar de verwachting is dat het aantal schadeclaims zal stijgen.